

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל ששי
שער עשרים ואחד
קובץ שלשלת האור

מאמר ושננתם לבניר

תרל"ט

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה

מאה ושתים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ונ"ד שנה לנשיאותו

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילדה רבקה שתחי

ליום הולדתה ט' טבת ה'תשס"ה

ולזכות אחי ואחיותי שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הורי

הרה"ת הרב ר' שלמה דובער פינחס וזוגתו מרת חנה שיחיו לאזאר

פתח דבר

לקראת ש"פ ויחי הבעל"ט, הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה, ושננתם לבניך" (והמאמרים שלאחריו) מאת כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע משנת תרל"ט. – בו נתבאר הפסוק בפרשת השבוע (ויחי מט, ט) „כרע רביץ“.

אודות מאמר זה כותב כ"ק אדמו"ר זי"ע: „אינו ההמשך ושננתם, כי נר מצוה, ולהבין כו' דשנת תרל"ו“.

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה מבוך כתי"ק, והוא תדפיס מ„ספר המאמרים תרל"ט“ חלק ב' שנמצא בדפוס.

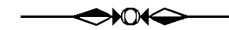
*

לתועלת הלומדים ומעיינים הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אלי' שי' מטוסוב והרה"ת ר' יהונתן דוד שי' (בהרב"צ ע"ה) רייניץ.

מערכת „אוצר החסידים“

יום הבהיר ה' טבת, ה'תשס"ה

מאה ושתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ונ"ד שנה לנשיאותו ברוקלין, נ. י.

MAAMMAR

VESHINANTOM LEVONECHO—5639

Copyright © 2004 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

נסדר בדפוס „עמפייער פרעסס“ ע"י מרדכי ליב בן פיגא ויוסף יצחק בן ברכה
Empire Press, 550 Empire Blvd., • Brooklyn, N.Y. 11225 • (718) 756-1473 / Fax (718) 604-7633

נדפס בדפוס „פאָסיפיק פרינטינג“

Pacific Printing, 784 E. 94th St. • Brooklyn, NY 11236 • (718) 240-9607 Fax. (718) 240-0020

ב"ה.

בשורה טובה למבקשי ה'

בימים אלו הגיע מבית הכורך הספר שרבים ציפו לו

ספר המאמרים תרל"א

חלק א'

הכולל את המאמרים שנאמרו או נכתבו

ע"י כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע

בשנת תרל"א

ונדפסו עתה בפעם הראשונה מבוך כתב יד קודש

עם מראה מקומות וציונים בשולי הגליון

והוספות השייכים למאמרי שנה זו

את הספר ניתן להשיג בחנות הספרים „קה"ת“

כלל. וזהו ההוא אמר ולא יעשה דובר ולא יקימנה, ששם אפי' דבור חשוב כמעשה שאין שם שינוים כלל, והיינו שזהו החילוק בין ממכ"ע לבחי' סוכ"ע, כי בבחי' ממכ"ע פועל העלאת מ"ן לשנות סדרי ההמשכה וע"כ יכול להיות השתנות עפ"י אופן מעשה התחוננים, משא"כ בבחי' סוכ"ע אין שם שינוי כלל, לפי שקמי' כחשיכה כאורה שוין.

והנה בזה יובן ענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, והיינו לפי שתלמוד הוא מבחי' סוכ"ע שלמעלה מבחי' אדם ששם אפי' בחי' דבור חשוב כמעשה, שהרי התלמוד מבאר פי' התרי"ג מצות ונודע כי תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הוא תר"ך עמודי אור שהוא בחי' כתר בחי' סוכ"ע, וע"כ אעפ"י שהדבור אינו חשוב כמעשה אך הדבור של תורה הוא חשוב כמעשה, מאחר שמדבר איך לעשות, וא"כ זה המעלה גופא של בחי' מעשה שמלוכב כח פנימי יותר עליון זהו ג"כ בתורה, וזהו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, והיינו שגם בתורה יש המעלה של מעשה כו'. וזהו שהתורה נק' חרב פיפיות, והיינו ב' בחי' פיות, פה של ממכ"ע ופה של סוכ"ע. ולהבין ענין בחי' ב' פיות אלו, הענין הוא דהנה יש שני בחי' אותיות, אתון זעירין ואתון רברבין, והנה אתון זעירין זהו ענין מ"ש בהבראם בה' בראם ה' זעירא, והיינו לפי שהוא רק מבחי' הארה בעלמא, ושם הקטנה רחל שם ה' קטנה כו', שהתהוות העולמות מבחי' קטנות וצמצום אתא קלילא דלית ב' מששא כו', וזהו ענין פה של בחי' ממכ"ע, אך יש בחי' אתון רברבין וכמ"ש פום ממלל רברבן שהוא בחי' אותיות שמאיר בהם גילוי אוא"ס הסוכ"ע כו', וזהו ענין שיש בתורה ג"כ וכמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, ששרש התורה הוא מבחי' אנכי מהותו ועצמותו ממש, וע"כ גם זאת המעלה שבמעשה שהוא שמלוכב כח פנימי ישנו ג"כ בתורה וע"כ גדול תלמוד מפני שמביא לידי מעשה כו'.

קיצור. איש ואדם ז"ע מדות, ושם שייך שינוי אבל למעלה מבחי' איש ואדם לא יש שם שינוי כלל, וז"ע הבקשות שבש"ע הגם כי מזונותיו קצובי ברי"ה עכ"ז יכול להיות שיתעכב, וזהו אדם נידון בכ"י, וכ"ז הוא בבחי' ממכ"ע אבל בבחי' סוכ"ע אין שם שינוי כלל, וז"ע מעמה"צ ששרשם בבחי' הכתר בחי' סוכ"ע, ומ"מ המביא לידי מעשה זהו תלמוד שמפרש ענין המעשה איך לעשות, ולכן גם בתלמוד עצמו יש כח זה וזהו ענין פום ממלל רברבין, והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך שבד"ת הכתוב מדבר כו'.

ונודע כי תרי"ג... וז' דרבנן הוא תר"ך עמודי אור: ראה אגה"ק סכ"ט (קמט, סע"ב ואילך). ועוד.

בס"ד. (ש"פ נקב, ט"ל).

ושנתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך כו' וקשרתם לאות על ידיך כו', הנה בפי' ראשונה נאמר תחלה ושנתם שהוא תלמוד תורה ואח"כ בחי' מצות שהוקשה כל התורה לתפילין כו', ובפי' שני' נא' תחלה וקשרתם אותם לאות על ידכם שהוא בחי' מצות ואח"כ ולמדתם אותם את בניכם כו'. והענין הוא דהנה יש פלוגתא בגמ' אם תלמוד גדול או מעשה גדול, ונמנו וגמרו תלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה, אך הנה כ"ז הוא עתה שעכשיו תלמוד גדול מטעם הנ"ל, אבל לע"ל יהי' מעשה גדול כו'. ולכן בפי' ראשונה נא' מתחלה תלמוד ואח"כ בחי' מעשה כמו שהוא עכשיו, אבל בפי' שני' שהוא קאי על לע"ל נא' מתחלה מעשה ואח"כ תלמוד.

אבל לע"ל יהי' מעשה גדול: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז שם ע' שט ואילך. שיו ואילך. אוה"ת בראשית מ, ב. ויגש שמה, ב. שם (כרך ה) התקפה, א. אוה"ת ואתחנן שם ס"ע רמז ואילך. ערה ואילך. סה"מ תרכ"ט שם ע' כד. תרע"ח ע' קנד ואילך. תרצ"ט ע' 193 ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רכג. ח"ד ע' קיא. וע' קיט. לקו"ש חכ"ה ע' 263 ואילך. ועוד.

אבל בפי' שני' שהוא קאי על לע"ל: בסה"מ תקס"ז שם (ע' שט, ועד"ז באוה"ת שם ע' רעו) מפרש כאן: דהנה משמעות פרשה זאת כי כל דברי הפרשה שאינם ענין ציווי ואזהרה כו' אלא ענין מדבר על העתיד דהיינו שעתיד להיות כך וכך וזהו והי' אם כו' עד וסרתם ועבדתם כו' דר"ל שעתיד להיות כן כו'.

ושנתם לבניך: מאמר זה (והמאמרים שלאחריו) מיוסד והגהות על ד"ה זה מהצ"צ שנמצא בכת"י הנחות 466 רמה, א. וראה תוכן המאמר [רפ"א, ופרקים ב"ה, י"ב] בשינויים בד"ה ושנתם: בסה"מ תקס"ז ע' דש. אמרי בינה שער הק"ש פ"צ-צה. אוה"ת ואתחנן ע' רלח (והמאמרים שלאחריו). שם (כרך ה) ע' בט (והמאמרים שלאחריו). שם (כרך ו) ע' ב'ערב (והמאמרים שלאחריו). סה"מ תרל"ו ח"ב ע' רפד-שג. תקלב ואילך. תקס ואילך. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תעה ואילך. ושי"ג. תרל"ד ע' פז ואילך. וראה גם סה"מ תרכ"ט ע' כד. תרל"ג ח"א ע' רסו. לחלק מהמאמר (ספ"א, והפרקים ה"ח) ראה ד"ה ושנתם באוה"ת ואתחנן ע' שי ואילך. לפרק ט ראה ד"ה כרע שכב באוה"ת בלק ע' א'מה. וע' א'מח.

ולהבין כ"ז היטב י"ל מתחלה הפי' של תיבת ושנתתם, דהנה הפי' הפשוט הוא ושנתתם הוא לשון לימוד לשון משנה, והב' הוא לשון חץ שנון שהוא לשון חידוד וכמשארז"ל ע"פ זה שיהיו ד"ת מחודדין בפיך כו', והיינו שיהיו ד"ת בבחי' חידוד ופלפול.

וזהו מ"ש ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו כו' (משלי ק"ז י"ז), והנה פי' ברזל בברזל, דהנה כתי' ארץ אשר אבניה ברזל וארז"ל א"ת אבני' אלא בוני' שהוא ענין ת"ח שעוסקי' בבנינו של עולם וכמשארז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם שנא' וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך כו', וזהו פי' ברזל בברזל יחד שצ"ל דוקא שיהיו שני ת"ח עוסקי' בהלכה לפי שהם מחדדין זה את זה, לפי שאינו דומה שנים שעוסקים בתורה לאחד וכמשארז"ל שנים שיושבין ועוסקים בתורה שכינה שרוי' ביניהם שנא' אז נדברו יראי הוי' איש אל רעהו ויקשב וישמע, ומנין אפי' אחד שיושב ועוסק בתו' שהקב"ה קובע לו שכר שנא' ישב בדד וידום כו', נמצא שאינו דומה אחד העוסק בתורה לשנים העוסקים בתורה שבאחד אינו רק שהוא קובע לו שכר, משא"כ שנים שכינה שרוי' ביניהם וכמ"ש מזה באג"ה סי' ק"ג ע"ש, וזהו ברזל בברזל יחד דוקא.

קיצור. בפ' ראשונה נא' תו' תחילה כדעת מ"ד תלמוד גדול, ובפ' שני' שמדבר לע"ל נא' מצות תחילה כמ"ד מעשה גדול, ויובן בהקדם פי' ושנתתם הא' ל' לימוד הב' ל' שינון, וכענין ברזל בברזל, אבני' ברזל בוני' ת"ח כי שנים דוקא שעוסקי' שכינה שרוי' ביניהם, משא"כ אחד רק קובע לו שכר, וכמ"ש ההפרש באגה"ק סי' ק"ג, שקביעת שכר זהו מה שנתלבש בלבוש מעטה תורתו לפי ערכו, אבל שכינה שרוי' זהו כמעלת אכל ביי' עשרה שכינת' שרי' בבחי' מקיף מה שא"א להתמצמם באו"פ כו'.

ב) ולהבין זה בתוס' ביאור י"ל מקודם הפלוגתא בענין תלמוד גדול או מעשה גדול שאחד אמר תלמוד גדול ואחד אמר מעשה גדול, דהנה ענין ופי' של מעשה הוא ל' כפי' והכרח כמו מעשין על הצדקה, גט המעושה כו', והיינו כי

ולהבין כ"ז היטב . . . תיבת ושנתתם . . . לשון לימוד . . . לשון חץ שנון: בהבא לקמן ראה אה"ת ואתחנן שם ע' ש"יא. וזהו מ"ש ברזל בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו: ראה בכ"ז אה"ת ואתחנן שם ע' שי ואילך. וראה אה"ת תצוה ע' איתשיו מצייין: ועמ"ש ע"פ

ושנתתם לבניך בענין ברזל בברזל כו'. וראה גם אה"ת נ"ך (כרך א) ע' תרל"ג. סה"מ תרנ"ט ע' סא. ובהוספות ע' רטו. מעשה . . . כמו מעשין על הצדקה: ראה בהגסמן ע"ז בסה"מ תרל"ד שם ע' פו.

נתהוה מעש"מ כמו כל העולמות בריאה יצי' ואדרבה שמלוכש בו כח חיצוני' יותר לפי שנתהוה מחילופי' ותמורות כו', כמ"ש בסש"ב ח"ב.

קיצור. גדול מה שנאמר בבהמ"ק מברה"ע, דכתיב מכון כו' פעלת, ובכל הפלגת הטוב נא' ל' פעולה או עשי', ולכאו' הלא כתי' אף עשיתיו, אך הענין שהפרש בין דבור לעשי' שבדיבור רק הארה לבד ובעשי' יש פנימיות יותר, ולכן גדול מ"ש במקדש, וז"ש אף עשיתיו זהו שענין המעשה הוא כח היותר אחרון שגם זולתו ממלא אותו משא"כ דיבור מחבר אותו עם זולתו, וה"ה בערך למח' שמגלה העלם העצמי לגבי עצמו כו'.

יב) והנה מעתה י"ל מ"ש נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה, הנה כתיב לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודיבר ולא יקימנה, ולכאורה אינו מובן ענין אומרו איש ואדם. והענין הוא דהנה אדם הוא בחי' מ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה שהוא בחי' מדות עליונות כו', וזהו ג"כ ענין איש כי איש הוא ג"כ בחי' מדות, והנה בבחי' מדות אדם ואיש שם יוכל להיות שינוים.

ובזה יובן מה שאנו מבקשים ומתפללים בכל יום רפאנו ה' ונרפא כו' ברך עלינו כו', ולכאורה אינו מובן זה מהו ענין הבקשה שאנו מבקשים בכל יום הלא כל דבר קצוב מר"ה, וא"כ הבקשה היא לכאורה אך למותר, שממ"נ אם נקצב לו ממילא יומשך לו הבקשה, ואם לאו לא יועיל כו'. אך הענין הוא לפי שאף שנקצב בב"ד של מעלה מ"מ יוכל להיות שישתנה לפי אופן מעשה התחתונים, והיינו שלא יומשך השפעה בגשמי' כ"א שישאר ברוחני', ובגשמי' יוכל להיות שלא יומשך אף שנקצב לו שיחי', מ"מ אפשר שלמטה לא יומשך רק שזה החסד שנקצב לו יותן לו בג"ע לע"ל. וע"ז אנו מבקשים בכ"י היינו שהחסד זה שנקצב יומשך למטה בגשמי' כו', והיינו לפי שזה שנקצב בר"ה הוא בבחי' ב"ד של מעלה שהוא בחי' אדם ואיש שהוא בחי' מדות עליונות וע"כ יוכל להיות שינוים.

אך כ"ז הוא בבחי' אדם, אבל יש בחי' שלמעלה מאדם ואיש, וזהו כי לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם, וכמ"ש לא אדם הוא להנחם, ובבחי' זו אין שם שינוים

לוק'ת קרח נה, ג ואילך. [ד"ה והנה פרח מטה אהרן]. דרמ"צ קו, א ואילך. קיב, א ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' סד ואילך. קונ' ומעין סוף מאמר יז ואילך (ע' 108 ואילך). חנוך לנער ע' 46 ואילך. סה"מ מלוקט ח"ד ע' רצא ואילך.

כל דבר קצוב מר"ה: בלוק'ת קרח שם עיקר דינו של האדם הוא בר"ה ויוהכ"פ.

שנתהוה מחילופי' ותמורות כו' כמ"ש בסש"ב ח"ב: שיעהוה"א פ"א ופי"ב.

יב) והנה מעתה י"ל מ"ש נמנו וגמרו: בהבא לקמן בפרק זה ראה (בקיצור) אה"ת ואתחנן שם ס"ע רנא"ב.

ובזה יובן מה שאנו מבקשים . . . בכל יום רפאנו: בהבא לקמן בפיסקא זה ראה בארוכה

מעשה המצות הוא בבחי' כפי' והכרח לפי שהם שלא עפ"י שכל וטעם, כי בדבר שהוא עפ"י שכל אינו שייך ע"ז לשון כפי' כיון שהשכל מורה ע"ז, וכמו בלימוד התורה אינו שייך ע"ז לשון כפי' לפי שהתורה היא בחי' שכל וחכ' וכמו וידבר ה' אל משה ויאמר ה' אל משה שיש בזה השכלה כו' וכ"ש תושבע"פ כל עיקרה היא בבחי' שכל וסברא כו' ע"כ בלימוד התורה אינו שייך בחי' כפי' לפי שטבע האדם לעסוק בחכ' כו', משא"כ מעשה המצות הם למעלה מן השכל וכמו למשל ניקבה הריאה שהיא טריפה אע"פ שהבהמה בריאה ושמינה כמו שאר כל הבהמות אעפ"כ כיון שיש נקב משהו בריאה היא טריפה, וכן כל המצות הם למעלה מן השכל כמו לבישת שעטנז ואכילת חזיר כו', וע"כ שייך ע"ז בחי' כפי' והכרח שאעפ"י שאין זה עפ"י שכל מ"מ הוא עושה זה מחמת שכך הוא רצה"ע. וזהו שמעשה המצות נק' עבודת עבד לפי שעושה בבחי' קבלת עול בלי טעם כלל. וזהו שארז"ל אל יאמר אדם אי אפשי לאכול בשר חזיר אלא אפשי אבל מה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי, לפי שמעשה המצות צ"ל דוקא בבחי' עול וביטול ואם יאמר אי אפשי א"כ אין זה קבלת עול כו'.

וְזָהוּ שא' שמואל לשאול הנה שמוע מזבח טוב, והיינו ששאל לקח ממיטב הצאן להביא מהם קרבנות, כי שאול הלך עפ"י הטעם ועפ"י טעם הי' אפשר להתברר שיביא מהם קרבנות שזהו בחי' ברור הניצוצות בחי' הטוב שיוכלו לעלות למעלה מקליפת עמלק אחר שלא החי' כל נשמה, וכמ"ש מזה בשער האמונה ע"ש, והשיב לו שמואל הנה שמוע מזבח טוב כו' שביטול הרצון שיש בהמצוה הוא למעלה מן הכוונה וטעם וסוד, ואעפ"י שיש בעולה וזבח שהן קרבנות טעם וסוד ה' אבל אין זה העיקר, והגם שבזדאי יש חפץ ה' עכ"פ בזבח הקרבן כי רצה"ע הוא במעשה המצוה עצמה של הקרבן, אך בכאן בקליפת עמלק אין חפץ ה' בזבח שיעלה מהם, לפי ששנאת עמלק הוא למעלה מן הטעם כו', והיינו שעמלק יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו, א"כ הוא למעלה מן הטעם ודעת לכן הי' צריך להיות מחייתו ג"כ בבחי' הביטול שלמעלה מן הטעם כו', ולא להביא קרבנות שהם ע"פ טעם ודעת.

נביאים ע' ה ואילך. אתהלך לאוניא ע' קט. מאמרי אדהאמ"צ נ"ך ע' א ואילך. אוה"ת בשלח ע' תלט ואילך. סה"מ תרכ"ט ע' רפא. שפא. לקמן ד"ה ויקהלו אל המלך.
וכמ"ש מזה בשער האמונה ע"ש: כח, א ואילך.
שעמלק יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו:
עד"ז הובא בכ"מ בדא"ח, ראה תו"א תצוה פג,
סע"ד. פה, ד. וראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' קטו.
[ובהנסמ ע"ז שם].

אל יאמר אדם אי אפשי .. אלא אפשי .. בבחי' עול וביטול: ראה אודות ההפרש בזה בין צדיקים לבע"ת: כש"ט (הוצאת קה"ת) סי' שצח. לקו"א להה"מ כו, ג. לקו"ת ואתחנן ט, ד. המשך מים רבים תרל"ז ע' רלד. סה"מ תש"ד ע' 136. תשי"ה ע' 42. סה"מ מלוקט ח"א ע' לה. לקו"ש ח"ד ס"ע 1182 ואילך. חכ"ט ע' 235. ועוד.

וזהו שא' שמואל לשאול הנה שמוע מזבח טוב:
בהבא לקמן ראה מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קל.

והארץ החדשה אשר אני עושה כו', שמכ"ז מובן שמעשה הוא בבחי' גבוה מאד. ולכאורה אינו מובן זה שהרי כתיב כל הנק' בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שבריאה הוא בחי' מחשבה, ויצ' הוא בחי' דבור שהוא בחי' צורה לחומר, ואף עשיתיו הוא בחי' עולם העשי' שהוא בחי' היותר אחרון ולכן נאמר אף להפסיק הענין, כי עשי' מרוחק יותר מיצי' מכמו יצי' לגבי הבריאה כו' כמ"ש במ"א, ולכאורה הוא להיפך ממה שמבואר לעיל.

אך הענין הוא דהנה אנו רואים שהחילוק בין דבור למעשה הוא כי דבור אין בו כח פנימי כלל רק בחי' כח חיצוני בחי' הכל הלב בעלמא שאין בו עמל ויגיעה כלל, וזהו ענין עש"מ שבהן נברא העולם שהם בחי' הארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כלל, וכמ"ש בכ"ד בדברי רז"ל שלא בעמל ולא ביגיעה ברא הקב"ה את עולמו, משא"כ במעשה מלובש כח פנימי יותר שמתלבש בו כח הפועל בנפעל כו'. והנה למעלה ענין מעשה זהו מ"ש הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתעטף בציצית שזהו בחי' מעשה, כמו למשל למטה כשצריך להניח תפילין זהו ע"י פעולה כו'. ועד"ז יובן למעלה ענין הקב"ה מניח תפילין, והיינו שבזה מלובש כח פנימי יותר מאוא"ס, שבברה"ע אינו נמשך כ"א הארה בעלמא, כי התהוות העולמות הוא מבחי' הדבור שהוא הארה כנ"ל רק שדבורו של הקב"ה חשיב מעשה, אבל במצות מלובש כח יותר עליון מבחי' פנימי או"ס כו'.

וְזָהוּ ענין מה שמעשה גדול מתלמוד כי תלמוד הוא בחי' דבור, משא"כ מעשה הוא בחי' פעולה, מלבד מה שמעשה גדול לפי שהוא כפי' והכרח ביטול הרצון כו' כנ"ל, הנה לבד זה הוא גדול מחמת שהוא בחי' מעשה בעצמה, והגם כי בדבור דת"ת עקימת שפתים הוי מעשה עכ"ז אינו דומה לבחי' מעשה דמעשה המצות שהם בחי' מעשה בעצם כו'. וזהו שאנו רואים שאין מענישים כ"א על מעשה בפר"מ, משא"כ על לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו כו'. וזהו ג"כ מה שנמצא בדברי רז"ל ענין מעשה רב, שדבור יכול שיאמר אף בדבר שאינו אמת כ"כ להלכה למעשה, וע"כ על דבור אין אנו סומכין כ"כ, משא"כ על מעשה אנו סומכין להורות כך ההלכה כו'. ובזה יובן דברי רז"ל גדול מה שנאמר במקדש יותר ממה שנאמר בברה"ע, והיינו לפי שבמקדש הוא מלובש כח פנימי יותר עליון כו'. ומ"ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו אין הפי' שהוא נעשה ע"י עשי' שלמעלה, אלא ענין דמיון עולם העשי' לבחי' מעשה שכמו שמעשה הוא בחי' אחרונה שהרי מתחלה כשצריך לעשות איזה מעשה מתחלה צריך לצייר בשכל איך לעשות ואח"כ משכל למחשבה וממחשבה לדבור שמצוה לעשות ואח"כ נעשה הפעולה כו', שהמעשה הוא סוף ההשתל, וכך העשי' הוא בחי' סוף לסדר השתלשלות המדריגות כו', וזהו שנק' אף עשיתיו, אבל אין הפי' שמלובש בו כח פנימי כמו במעשה כו' שהרי עולם העשי' כ"כ

כי עשי' מרוחק יותר מיצי' מכמו יצי' לגבי הבריאה כו' כמ"ש במ"א: ראה תו"א מג"א צה, ב.
לקו"ת בלק סז, א ואילך. סה"מ תרל"ג ח"א ע' קנ"ה. וע' קעב. ח"ב ע' שעב.

ועו"ל שבכל עשיית המצות המעשה עיקר וגדול יותר מהכוונה, שהרי אם יכוון בכל הכוונות דאכילת מצה, או הנחת תפילין, ולא יאכל בפר"מ מצה הגשמי, או שלא יניח תפילין בראשו וזרועו לא ימשיך עי"ז כלום, ולא יקיים המצוה, משא"כ כשאוכל מצה או מניח תפילין ולא יכוון כלום הרי קיים המצוה, רק שעשאה שלא כדבעי שהרי מצוה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, ומ"מ ה"ה מצוה ונמצא כי העיקר היא המעשה כו'. וזהו שק"ש היא כלליות כל המצות, שהרי כתי' וזאת המצוה כו' שמשמע כל המצות ונא' אח"כ ק"ש, אלא מפני שק"ש היא כללות כל המצות לפי שק"ש היא בחי' קבעומ"ש שמקבל ע"ע בחי' עול וכמשארז"ל למה קדמה פ' שמע לוהא"ש כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עליו עומ"צ, שצריכה להיות תחלה קבעומ"ש ואח"כ קבלת עומ"צ, וכמו שהי' מתחלה בשעת מ"ת שהקדימו נעשה לנשמע, נעשה הוא בחי' קבעומ"ש ואח"כ נשמע, וכך ק"ש הוא בחי' קבעומ"ש, וע"כ הוא כללות כל המצות כו'. וזהו ענין מעשה גדול, שכל עיקר המעלה של מעשה הוא מחמת הכפי' וביטול הרצון כו'.

קיצור. מעשה מל' גט מעושה, ל' כפי' והכרח, והיינו כי זהו מלמעלה משכל המושג, ולכן אל יאמר אי אפשי אלא אפשי ואבי שבשמי' גזר, ולכן שמוע מזבח טוב, ובכל המצות העשי' גדול יותר מהכוונה, וכענין הקדמת נעשה, ולכן קודם שמע שהוא קבעומ"ש נא' וזאת המצוה, והיינו כי זהו העיקר דכל המצות כו'.

(ג) **והנה ע"י כפי'** וביטול הרצון שבנפש עי"ז ממשיך למעלה ג"כ בחי' כפי' והכרח, דהנה כתי' ועשיתם אותם מעלה אני עליכם כאלו עשאוני, דהנה באמת עצמות אוא"ס הוא למעלה מגדר עולמות בחי' ממכ"ע ואפי' מבחי' סוכ"ע, דהנה עולם הוא בבחי' גבול ומדה וכיון שסוכ"ע בחי' מקיף לעולם שהוא בבחי' גבול ומדה ממילא הוא ג"כ בבחי' מקור לגבול, ואוא"ס הוא בלתי בע"ג בתכלית ואין ערוך אליו כו'. אפילו כטפה בים אוקיינוס, לפי שטפה בים הוא ג"כ ערך שיכולים לשער כמה טפות יש בים כו', וזהו שעש"מ נק' מילין דהדיוטא וכמ"ש בזהר לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא כו', וכדי שיהי' מקור לבחי' סוכ"ע וממכ"ע הוצרך להיות צמצום שנתצמצם אורו הגדול העצמי ולא נשאר רק בחי' רשימו בעלמא, ואח"כ נעשה בחי' סוכ"ע וממכ"ע, וכדי שיהי' בחי' צמצום האור העצמי ויניח אורו הגדול עד שיהי' מקור לעולמות כו' בחי' ועל הכסא דמות כמראה אדם שהוא בחי' ציור אדם בג' קוין שהוא כמשל חכם גדול

שק"ש היא כלליות כל המצות . . וזאת המצוה
 . . ונא' אח"כ ק"ש: ראה בכ"ז בארוכה לקו"ת ואתחנן ט, א ואילך.
 ועל הכסא דמות כמראה אדם . . ציור אדם
 בג' קוין: ראה בארוכה תו"א יתרו עב, ד ואילך.
 סה"מ תרל"ב ח"א ע' יב. וס"ע טו"ז. ועוד.

יו"ד והנה כ"ז עתה תלמוד גדול מפני שמביא לידי מעשה, משא"כ לע"ל יהי' מעשה גדול, וזהו שבפ' שני' כתיב מעשה קודם לתלמוד דפ' שני' קאי על לע"ל, וכמ"ש מתחלה והי' אם שמוע תשמעו, ואח"כ וסרתם ועבדתם אלקים אחרים כו' וחרה אף ה' כו' שהוא מרמוז על גלות, ואח"כ ושמתם את דברי אלה שהוא בחי' תשובה שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה וסוף כל סוף יבאו לבחי' תשובה, ואז יהי' מעשה גדול לפי שאשת חיל עטרת בעלה נקבה תסובב גבר, וכמ"ש והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני, ירושלים הוא סופא דכל דרגין שהוא בחי' מל' מצות המלך בחי' מעשה כו' וים הקדמוני הוא בחי' ים החכמה שאורייתא מח"ע נפקת, וזהו מ"ש כאשר יאמר משל הקדמוני, ונק' רק בחי' כד מים החכמה וכמ"ש ותמלא כדה ותעל, וים הקדמוני הוא בחי' עצמות ח"ע שנק' בחי' ים כמו שהים הוא עמוק מאד, וכך כתי' מאד עמקו מחשבותיך שהוא בחי' ח"ע. והנה לע"ל יקבל בחי' חכ' מבחי' ירושלים שהוא בחי' מל' כי מעשה גדול, והיינו לפי ששרש המעשה הוא מבחי' כתר עליון שלמעלה מהחכ' כו'. והנה עתה איננו יכולים להמשיך רק בחי' חכמה, אבל לא בחי' כתר, אבל לע"ל יהי' גילוי בחי' כתר שהוא לשון כותרת ומקיף שהוא מקיף של החכמה וגם סיג לחכמה שתיקה ע"כ לע"ל יהי' מעשה גדול מתלמוד כנ"ל.

קיצור. שלע"ל יהי' מעשה גדול כי אצע"ב, וביום ההוא יצאו מ"ח מירושלים אל הים הקדמוני, כי שרש המל' מרדל"א כמ"ש המק"מ הובא בהגהות לד"ה לך לך שבת"א, ועכשיו ההמשכה מבחי' חכמה לבד אבל לע"ל יתגלה הכתר ולכן או מעשה גדול.

(יא) **נמנן** וגמרו גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, והנה י"ל שהרי גם לפי"ז מעשה גדול שהרי א' גדול תלמוד מפני שמביא לידי מעשה נמצא שעיקר הוא המעשה כי זיל בתר טעמא כו'. והנה מתחלה י"ל ענין המעלה של מעשה, דהנה איתא במד"ר ע"פ מכוון לשבתך פעלת הוי' גדול מה שנאמר בבנין בהמ"ק יותר ממה שנאמר בברה"ע, שבברה"ע כתיב ויאמר אלקים שבעש"מ נבה"ע במאמר לבד, ולא כתיב בהן פעולה, משא"כ בבנין בהמ"ק כתיב מכוון לשבתך פעלת כו'. נמצא מובן מזה שמעשה גדול מבחי' דבור. וזהו שמצינו שבכל דבר גבוה והפלגת הטוב כתיב בהן פעולה או מעשה, וכמו מה רב טובך אשר צפנת כו' פעלת לחוסים כך, מה רב טובך קאי על הפלגת הטוב דלע"ל כתיב בהן פעולה, וכן כתיב עדו עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו כתיב עשי' כו', או כמ"ש כי כאשר השמים החדשים

(בשם המק"מ). סה"מ תרל"ג ח"א ע' רנד. וע' רעג.
 ח"ב ע' שצא (בשם המק"מ).

והנה מתחילה י"ל ענין . . מעשה . . מכוון לשבתך פעלת הוי': בהבא לקמן בפרק זה ראה אוה"ת ואתחנן שם ע' רמט וע' רנא.

יו"ד והנה כ"ז עתה תלמוד גדול: בהבא לקמן
 ראה אוה"ת ואתחנן שם ס"ע רמז ואילך.

כמ"ש המק"מ הובא בהגהות לד"ה לך לך
 שבת"א: ראה אוה"ת לך לך (כרך ד) תרפ"א, א (בשם
 הע"ח). לקו"ת חוקת נח, ב (בשם הע"ח). שם סד, א

ששייך שינה הוא רק בבחי' מדות עליונות, אבל בעצמות אוא"ס אין שייך שם שינה כלל, וכמ"ש הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל שאין שייך שם שינה כלל, וכמשארז"ל יחונן כה"ג ביטל את המעוררין וכי יש שינה לפני המקום, כי ענין בחי' שינה כבי' אינו שייך אלא בבחי' מקום שהוא בחי' מדות עליונות שהם מקור לזמן ומקום, אבל לפני המקום אין שייך שם שינה כלל כו', וזהו ולבי ער כו'.

והנה בעבודה ענין שינה זהו שאעפ"י שישנו כל הכחות בהעלם, דהיינו שאעפ"י שנפש האדם משכלת ומתבוננת בגדולת אוא"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף ואין ערוך אליו כו' וכולא קמי' כל"ח, ואי לזאת תכלה אליו הנפש ממש בבחי' ביטול ממש להיות גילוי אוא"ס ב"ה למטה כמו למעלה, ומ"מ עכשיו אותותינו לא ראינו שאינו נראה ונגלה גילוי אוא"ס ב"ה הסוכ"ע בבחי' גילוי ממש בנפש האדם להיות התפעלות הנפש כו', מחמת שאינו מאיר בגילוי, אך אעפ"כ ולבי ער היינו בחי' פנימיות הלב בחי' רעו"ד שם הוא מאיר בגילוי בחי' אוא"ס ממש. וזהו כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו היינו שאעפ"י שכרע שכב דהיינו בגלותא שהוא בבחי' שינה, מ"מ הוא כארי ששוכב כו', וכמו שאנו רואים שאעפ"י שהארי ישן מ"מ מתייראין ממנו להגיע אליו, כך נש"י אעפ"י שאני ישינה אך מ"מ ולבי ער וזהו כארי כו'. משא"כ כרע רבץ קאי על זמן שבהמ"ק קיים שאז הוא כרע רבץ שאין שם בחי' שינה כלל אפי' בבחי' חיצוני' הלב שהי' מאיר בהם גילוי אלקות ממש כו'. וזהו מ"ש כאן ובשכבך ובקומך, שע"י אותיות התורה נמשך גילוי אלקות גם בשכבך בגלות כו'.

ובקומך קאי על לע"ל, דהנה כתי' נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, והקשה בזהר הא כתי' ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת ותירץ שמ"ש לא תוסיף קום היינו מעצמה כמו כל הקימות שהי' מלמטה שמעצמה היא קמה לפי שהיו כל הגליות על זמן, כמו גלות מצרים ת' מאות שנה, גלות בבל שבעים שנה, וכיון שכלה הזמן ממילא היא תקום, משא"כ לע"ל לא תקום מצד עצמה אלא קודב"ה יוקים לה מעפרא ומגלותא. וזהו ובקומך שע"י התורה יהי' להם קימה כו' רק שלע"ל יהי' גילוי פנימיות התורה וכמ"ש ישקני מנשיקות פיהו כו'.

קיצור. כרע רבץ הוא בזמן שבהמ"ק קיים, וכרע שכב הוא בזה"ג כי שכיבה גורם לשינה, שאני ישינה כו', ומ"מ לבי ער בבחי' פנימיות הלב, וגם בזמן השכיבה נמשל כארי ששוכב שהכל יראים ממנו גם כששוכב כך בנש"י ולבו של הקב"ה ער שגם בהיותם כו' לא מאסתים כו', וזהו ובשכבך יש כ"ב ד"ב אותיות התורה, ובקומך קאי על ער שקוב"ה יוקים לה מעפרא, שהי' קימה שלימה, וזהו ע"י פנימיות התורה שיתגלה לע"ל טעמי תורה כמ"ש רש"י ע"פ ישקני מנשיקות פיהו.

וכמשארז"ל יחונן כה"ג ביטל את המעוררין: . . . אקים את סוכת דוד הנופלת: ראה בכ"י ראה גם תו"א צג, א. ובכ"מ. אה"ת בלק שם ע' אמת. וראה לקו"ת תצא לו, ג. כתי' נפלה לא תוסיף קום . . . והקשה בזהר הא

שצריך להשפיל א"ע ולהסביר למשל את השכל לקטן שצריך לצמצם א"ע ולהניח שכלו הגדול בכדי שיוכל להבין גם הקטן כו', וכמו"כ ויותר מכן לאין קץ הצמצום של אוא"ס שצמצם אורו הגדול כדי שיהי' מקור לעולמות בע"ג, וכדי שיהי' בחי' צמצום זה זהו ע"י הצמצום שבנפש האדם מה שצמצם א"ע ומניח שכלו ועושה רצה"ע בלי שכל וטעם ע"י ממשיך מלמעלה ג"כ שיהי' התגלות רצה"ע בבחי' צמצום עצמותו שיתצמצם עצמו בבחי' כמראה אדם כו'. וזהו ענין מעשה גדול לפי שע"י מעשה שהוא בחי' כפי' והכרח ע"י ממשיך מלמעלה שיהי' התגלות רצה"ע בהשתלשלו' העולמות. וזהו ענין עושי רצונו ש"מ, שע"י מעשה המצות ממשיכים רצה"ע בבחי' מקום וזמן כו' שיהי' בחי' מקום וזמן כו'.

והנה אף שע"י מעשה המצות ממשיכים גילוי אוא"ס, הנה הכלי לזה הגילוי הוא בחי' תורה כי אורייתא מח"ע נפקת, ואוא"ס שורה בחכ' וכמ"ש הוי' בחכ', לפי שחכ' הוא בחי' כח מ"ה ביטול במציאות ממש, שביטול של מעשה המצות הוא רק בחי' ביטול היש לבד, משא"כ הביטול שבחכ' הוא בחי' ביטול במציאות ממש, וע"כ שורה שם אוא"ס כי אין אוא"ס שורה אלא דוקא במי שבטל אליו, וזהו שאורי' מח"ע נפקת נק' היכלא עילאה דקודב"ה והיינו כמו בהיכל ששם משכן המלך כמו"כ באורייתא הוא המשכת הגילוי אוא"ס. והגם שע"י מעשה המצות ממשיכים את הגילוי אבל מ"מ הכלי לזה הוא בחי' תורה כמו למשל כשממשיכים את המלך צריכים להביא את המלך בהיכל, וההיכל הוא בחי' תורה, הגם כי אוא"ס הוא למעלה גם מבחי' חכ' מ"מ חכ' הוא הכלי לגילוי אוא"ס, וכמו מבשרי אחזה אלקי' שעיקר השראת הנפש הוא במוח הגם שהנפש היא למעלה מבחי' שכל מ"מ הוא שורה במוח, ואח"כ מהמוח מתפשט לרמ"ח אברים כו', וכמו"כ עיקר הכלי לגילוי אוא"ס הוא בחי' תורה, ואח"כ מתפשט לרמ"ח פקודין כי רמ"ח פקודין הוא רמ"ח אברים דמלכא שהם מקבלים חיות מבחי' מוחין שבראש כו' שהוא בחי' תורה, וזהו ענין תלמוד גדול שמביא לידי מעשה שמבחי' תורה נמשך אח"כ לרמ"ח פקודין כו', וזהו שתלמוד נק' קדה"ק והיינו כי בקדה"ק שם הוא שורה גילוי אוא"ס וכמו בק"ק של בהמ"ק שהי' שם השראת אוא"ס כו', וכך תלמוד נק' ק"ק לפי ששם גילוי אוא"ס, וכן חכ' נק' ק"ק לפי שבחכ' שם שורה אוא"ס כו'.

קיצור. וע"י בחי' הכפי' במעהמ"צ ע"י מעוררים צמצום הראשון בכדי שיהי' מקור לסוכ"ע וממכ"ע ולכן מעשה גדול, ומ"מ המשכת האור הוא בתורה,

וזהו ענין עושי רצונו ש"מ: ראה בארוכה
סה"מ תרכ"ט ע' קצו ואילך. [ובהנסמן שם].
ואוא"ס שורה בחכ' . . . הוי' בחכ': ראה תניא
פ"ה בהגה"ה (מד, סע"ב).
שע"י מעשה המצות ממשיכים את הגילוי . . .
מ"מ הכלי לזה הוא בחי' תורה: ראה אוה"ת ואתחנן
שם ע' רמא. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שנא. ושי"י. וע'
תפב. נת' בלקר"ש חט"ט ע' 440 ואילך. ובהע' 57
שם.
וההיכל הוא בחי' תורה . . . שעיקר השראת
הנפש היא במוח . . . קדה"ק: בהבא לקמן עד סוף
הפרק ראה בארוכה תניא פניא ואילך.

כי אורייתא מחכ, ובחכ' שורה אוא"ס, ואורייתא היכלא עילאה דקוב"ה, ולכן תלמוד גדול, וגם מביא לידי מעשה ע"ד כמו שכלליות החיות שורה במוח ומשם מתפשט ההארה לכל הרמ"ח איברים כו'.

(ד) **ולהבין** זה בתוס' ביאור ענין שאעפ"י שהעיקר כדי שיהי' המשכת אוא"ס הוא ע"י מעשה המצות ואעפ"כ תלמוד גדול לפי שהוא כלי, שלכאורה אינו מובן זה דלפי הנ"ל הי' צריך שיהי' מעשה גדול לכל הדיעות לפי שהוא עיקר הממשיך. י"ל זה ממה שא' משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו שהיו ישראל בחי' רגל לגבי משה, והנה אעפ"כ במעשה העגל שחטאו ישראל כתי' לך רד וארז"ל רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, ופי' גדולה היינו מ"ש גדול ה' ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר שהי' מאיר במשה בחי' גדול הוי' כו' שמשה נתנבא בזה אספקלרי' המאירה שהי' בחי' חכ' כו', והנה הגדולה הזו מה שהי' מתנבא באספה"מ הוא בשביל ישראל וכיון שחטאו ישראל ניטלה ממנו האור ולא נשאר אצלו כ"א חלק א' מאלף כו', נמצא שעיקר הממשיך אצלו בחי' גילוי אוא"ס הוא נש"י ואעפ"כ הגילוי הי' במשה ולא בישראל שלא היו בערך למשה כלל, אעפ"י שהם המשיכו במשה כל הגילוי הזה, וזהו שנק' בחי' רגל והיינו כמו הרגל שהוא מעמיד את הראש כו' ואעפ"כ עיקר הגילוי הוא בראש דוקא, וזהו שמצות נק' בשם רגל וכמ"ש והארץ הדום רגלי כי הוא קאי על מעשה המצות כו', ובזה יובן ג"כ ענין תלמוד גדול, אעפ"י שמעשה המצות ממשיכים את גילוי אוא"ס בחי' עושין רש"מ מ"מ עיקר הכלי הוא תורה דוקא.

קיצור. דוגמא לדבר ישראל היו בחי' רגל משה שהי' הראש, והגדולה ניתן לו בשביל ישראל דוקא, ולכן כשחטאו א"ל רד מגדולתך כו', ועכ"ז הי' השראת הגדולה במשה דוקא, הגם שהממשיכים הגדולה היו ישראל, כן הגם כי ע"י מעשה דוקא נמשך המשכת אוא"ס מ"מ ההשראה הוא בתורה דוקא כו'.

(ה) **ובזה** יובן מה שארז"ל במדרש איכה ויתר הקב"ה על ע"ז וג"ע וש"ד ולא ויתר על ביטול תורה, שלכאורה אינו מובן זה שעל שלשה עונות אלו שהם חמורים מאד שיהרג עליהם ולא יעבור ויתר ועל ביטול תורה לא ויתר כו'. אך לפי הנ"ל יתורץ היטב, דהנה ג' עונות אלו הוא היפוך ג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח

שא' משה שש מאות אלף רגלי . . . ישראל בחי' רגל לגבי משה . . . אעפ"כ כתי' לך רד: בהבא לקמן ראה תו"א בראשית א, ב. סה"מ תרל"ב ח"א ע' פג. וע' רמד. ובכ"מ. שמשה נתנבא בזה אספקלרי' המאירה: ראה בארוכה לעיל ד"ה בהעלותך. וד"ה וידבר גי' המטות. וש"נ.

ובזה יובן מה שארז"ל . . . ויתר הקב"ה על ע"ז . . . ולא ויתר על ביטול תורה: בהבא לקמן ראה אוה"ת ואתחנן שם ע' רמו ואילך. ערב ואילך. רפו ואילך. שב ואילך. סה"מ תרכ"ט ס"ע רפט ואילך. וש"נ. [נבשאר דרושים שנסמנו לעיל בתחילת המאמר].

דרכים וכמ"ש כי ישרים דרכי הוי' וזהו בחי' מצות שנק' דרכי הוי' כו', וזהו ובלכתך בדרך שע"י התורה נמשך גם למטה בבי"ע כו'.

קיצור. ובלכתך בדרך היינו להמשיך דרך הוי' בבי"ע, כשדרכיכם דרכי הוי' דרך הוי' אז מחשבותי מחשבותיכם, שע"י מחדומ"ע שבתומ"צ ממשיכים בבי"ע.

בס"ד.

(ט) **ובשכבך** ובקומך, הנה כתיב כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו וארז"ל בקשו לקבוע פ' בלק בק"ש מפני שהוא מעניינא דבפ' ק"ש כתיב ג"כ ובשכבך, ופעם כתיב אצל הברכות של יעקב כרע רבץ כארי וכלביא מי יקימנו. והנה החילוק שבין כרע רבץ לכרע שכב הוא, כי כרע רבץ הוא בזמן שבהמ"ק קיים וכרע שכב הוא בזמן שאין בהמ"ק קיים, כי הנה שכיבה גורם לשינה וכמ"ש וישכב וירדם. והנה גלות נמשל לשינה כמו למשל שאנו רואים שבשינה ישנו בו כל הכחות כמו שהוא ער ממש רק שהם בו בהעלם והסתלקות אל עצמות נפשו כמו ראי' ושמייעה כו', וכך גלות נמשל לשינה, וכמ"ש אני ישנה בגלותא, אותותינו לא ראינו, שאינו מאיר בגילוי בחי' ראי' שהוא בחי' נבואה כמו בזמן שבהמ"ק קיים שהי' מאיר בחי' נבואה באספה"מ או באספשא"מ, אבל מ"מ הי' מאיר בהם נבואה וכמ"ש וישכון ישראל בטח ביד עין יעקב, עין יעקב הוא בחי' נבואה, אבל בגלות אינו מאיר בחי' נבואה אותותינו לא ראינו כו' אין עוד נביא כו'. וזהו אני ישנה בגלותא כו' לפי שקודב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא כו', אך ולבי ער, לבי הוא קודב"ה וכמ"ש צור לבבי וחלקי אלקים לעולם, שהקב"ה נק' צור לבבי כו' וכמ"ש בזהר שכמו שהלב פליג לכל שייפין כך הקב"ה איהו ממכ"ע וסוכ"ע ומחי' את כולם כו', והיינו שזה

(ט) ובשכבך ובקומך, הנה כתיב כרע שכב כארי: מאמר זה הוא בהמשך להמאמרים שלפניו ד"ה ושנתם וד"ה ברזל ברזל. לכללות המאמר ראה בהנסמן ברד"ה ושנתם הנ"ל. לקמן בהוספות נדפסה הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ממאמר זה, ושם מתחיל: כרע שכב כארי. בהבא לקמן בפרק זה ראה ד"ה כרע שכב באוה"ת בלק ע' א"מה. וע' א"מה. אוה"ת ואתחנן שם ע' שטו. ד"ה כרע שכב תרמ"ח בסה"מ תרמ"ו-נו"ן ס"ע תנו ואילך. וד"ה כרע שכב תשט"ז (סה"מ תשט"ז ע' 521 ואילך. תורת מנחם תשט"ז

ח"א ע' 33 ואילך). והנה גלות נמשל לשינה . . . כל הכחות . . . בהעלם: בהבא לקמן בפסקא זו ושלאחרי' ראה בארוכה אוה"ת מגילת אסתר (הוצאת תש"נ) ע' רצג ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' רנג ואילך. וש"נ. עטר"ת ע' דש ואילך. תרפ"א ע' קפח ואילך. היש"ת ע' 5 ואילך. תש"ג ע' 118 ואילך. תש"ח ע' 115 ואילך. לעיל ח"א בחלק ההנחות ד"ה חייב אינש. עין יעקב הוא בחי' נבואה: ראה אוה"ת ברכה (כרך ו) ע' ב'תקנט (ע"פ שמור"ר פל"ח).

שהוא בחי' אדם דקדושה וזלעו"ז עשה האלקי' שהוא בחי' אדם בליעל שיש בו ג"כ בחי' ג' קוין והוא בחי' ע"ז וג"ע וש"ד. ע"ז הוא היפוך של קו העבודה, כי עיקר עבודה של הקרבנות הוא כדי להמשיך גילוי אלקות בחי' ועבדתם את הוי' אלקיכם, וע"ז הוא ממש להיפוך מזה שהוא עובד אלקים אחרים וחושב אותם ליש ודבר, ואלקות הוא בבחי' העלם והסתר אצלו וקרו לוי' אלקא דאלקיי' כו'. ושפ"ד הוא היפוך מבחי' גמ"ח, כי גמ"ח הוא דוקא שיגמול איש עם חבירו חסד ואהבת לרעך כמוך וש"ד הוא להיפוך מזה ממש כו'. וכן עריות הוא היפוך מבחי' תורה כי תורה הוא בחי' ביום חתונתו זו מ"ת שהוא בחי' יחוד תושב"כ ותושבע"פ שהוא בחי' יחוד קודב"ה ושכינתו כו' והוא ממשיך בחי' יחוד זה בלעו"ז.

והנה עכ"ז על ג' עבירות אלו ויתר כי הם בחי' אברים, והנה אנו רואים שאם נעשה איזה קלקול באבר א' ונסתלק חיותו, הנה עיקר הסתלקות הוא לעצמות כללות נפשו השורה במוח, והנה ע"י הרפואות יכולים להמשיך מחדש חיותו באבר ההוא כו', אבל אם נעשה קלקול באברים הפנימי' כמו נקיבת המוח הנה א"א להמשיך חיות חדש כו', וכך אלו ג' עבירות אעפ"י שהם חמורים מ"מ הוא רק הקלקול באברים החיצוני' רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, והנה ע"י תשובה יכול להמשיך אורו מחדש, אבל ע"י ביטול תורה נעשה הפגם במוחין שבראש שהוא בחי' חכ' שהוא בחי' הסתלקות אור הנפש לגמרי וע"כ לא ויתר כו'. וזהו מ"ש במדרש ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו, הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו מתוך שהן מתעסקין בה המאור שבה הוי' מחזירן למוטב, לפי שתורה היא בחי' מוחין שבראש, והנה אם ישנו עדיין במוח שבראש יכולים להמשיך עדיין את האור לבחי' אברים כו', וע"כ לא ויתר על עון ביטול תורה יותר משאר עוונות כו'.

קיצור. ולכן ויתר על ג' עבירות חמורים ולא ויתר על ביטול תורה, כי ג"ד אלו הם נגד ג' קוין שבציור אדם, וה"ז כמו קלקול באברים החיצוניים שאין כל החיות תלוי בהם, אבל תו' זהו כמו ניקב קרום של מוח שהוא במשהו, ולכן על ג"ד אלו ויתר כי ע"י תשובה הוי' נמשך מחדש, ולא ויתר על ביטול תורה, מפני שכלליות ההשראה היא בחכמה שבתורה כו'.

מאמרות שנק' מאמרות ולא דברות שהי' בחשאי כו'. וזהו מ"ש ודברת במ ולא בתפלה כי דבור הוא בקול רם, דהנה כתיב וענו הלוים ואמרו בקול רם ואיתא במד"ר בקולו של רם, והיינו כי רם הוא בחי' רוממות עצמותו שמלושב בו עצמות אוא"ס הסוכ"ע, וזהו ענין וידבר שהוא בקול רם לפי שבדבור של ד"ת נמשך בחי' גילוי אוא"ס הסוכ"ע. וזהו ודברת במ ולא בתפלה, דהנה כתי' הקל קול יעקב קלא קדמאה חסר וא"ו שהוא קול של תפלה כי ו' הוא המשכה למטה, משא"כ קול של תפלה הוא בחי' העלאה וע"כ חסר וא"ו, וזהו ולא בתפלה כי תפלה צ"ל בחשאי דוקא לפי שהיא בחי' העלאה, משא"כ המשמיע קולו בתפלתו ה"ז מקטני אמנה. אך הנה כ"ז הוא גירסא שבתורה הוא בדבור דוקא שצריך להשמיע קולו, והנה יש עוד בחי' בתורה שהוא ג"כ בחשאי והוא בחי' עיון שבתורה וכמשארז"ל הא לגירסא והא לעיוני שעיון הוא בחשאי, וזהו מ"ש וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, שמתחלה צ"ל בחי' דבור בחי' גירסא, ואח"כ לאמר בחשאי שהוא בחי' עיון כו'.

קיצור. ודברת ל' הנהגה היינו להמשיך בחי' גדול הוי' דחכ' בעיר אלקינו כלליות הדבור המחי' ב"ע, ורז"ל במ ולא בתפילה כי תפילה בחשאי העלאה, אבל תורה דבור בקול רם להמשיך בחי' רוממות עצמותו ע"ד קול רם דלויים, אבל בתפילה המגביה קולו ה"ז מקטני אמנה, וכ"ז הוא גירסא שבתו' אבל עיון התורה הוא בחשאי, ולכן קודם עשה"ד נא' וידבר לאמר ב' הבחי' הנ"ל.

ח) ובלכתך בדרך, כי הנה דרך הוא הילוך מעיר לעיר, והיינו שע"י התורה נמשך גם מעיר לעיר שהוא בחי' ב"ע לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, והיינו כי בשבתך בביתך זהו המשכה רק בבחי' מל' שהוא מקור הנבראים, ואח"כ ובלכתך בדרך זהו המשכה למטה גם בב"ע נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים וכמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, שע"י צדקה ומשפט ממשיכים בחי' דרך הוי' שיומשך ש' הוי' גם בב"ע, והיינו ע"י מחדומ"ע ממשיכים ש' הוי' בב"ע, וכמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי אימתי כי לא מחשבותי מחשבותיכם כשלא דרכיכם דרכי, אבל כשדרכיכם דרכי אזי מחשבותי מחשבותיכם, כי ע"י מחשבה שבתו"מ ממשיכים בחי' דרך הוי' בבחי' בריאה, וע"י דבור בד"ת ממשיכים ביצי, וע"י מעשה ממשיכים בעשי' כנ"ל, כי יש כמה בחי'

מאמרי אדה"ז אתהלך לאוניא ס"ע קד ואילך. מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"א ע' לט. סה"מ תשי"ג ע' 340-1. ועוד.

הקל קול יעקב קלא קדמאה חסר וא"ו . . . תפלה: ראה סידור עם דא"ח יט, א.ב. לעיל ע' נג. וש"נ.

בשבתך בביתך . . . בבחי' מל' . . . ובלכתך בדרך . . . למטה גם בב"ע: ראה אוה"ת ואתחנן שם ס"ע

שז: בית בחי' היכלות כו' וזהו"ע בשבתך בביתך והוא עד"מ ודוגמא מ"ש ו' בהיכל קדשו, אבל בלכתך בדרך זהו כשיוצא לחוץ לברר ק"נ כו', וע"כ נאמר שבב' האופנים האלו צריך הכל להיות ודברת במ דברי תורה בין בשבתך בביתך כי ההיכל הוא מעלים וצריך לזכרו ע"י עסק התורה כו'.

אימתי כי לא מחשבותי מחשבותיכם כשלא דרכיכם דרכי: ראה גם לקו"ת שה"ש מד, ד.

בס"ד.

וא"ו) והנה בתורה יש שני בחי' תושב"כ ותושבע"פ, לפי שהתורה היא בחי' ממוצע בין אוא"ס לעולמות כמו המוח כו' ובכל ממוצע צריך שיהי' בו משני הבחי', וזהו ענין תושב"כ ותושבע"פ, תושב"כ הוא בחי' ח"ע, ותושבע"פ הוא בחי' ח"ת שהוא מקור לעולמות מל' פה תושבע"פ קרינו לה שהוא מקור לבי"ע כו'. וכמו שתושב"כ ותושבע"פ הם ב' בחי' שיש בבחי' הממוצע, כמ"כ בתושב"כ ושבע"פ עצמן יש ג"כ ב' בחי', והוא מ"ש בכתהאריז"ל בפ"ה הנוסח ועל תורתך שלמדתנו שיש שני בחי' דהיינו התורה כמו שהיא למעלה שהוא בחי' תורתך, ושלמדתנו שנמשכת למטה כו'. והנה צריך שיהי' בחי' יחוד תושב"כ ותושבע"פ.

וזהו ענין ברזל בברזל יחד כמו שע"י שמשחזין ברזל בברזל יחד נעשה חד שע"י מחדדין כו', כך שני ת"ח העוסקים בהלכה ע"י ששנים יושבים ועוסקים בד"ת ע"י נעשה יחוד כו' כי כיון שהם שנים וזה מקשה וזה מתרץ ממילא ע"י נעשה המשכה חדשה וממציאים דין חדש כו', וזהו למשל כמו היחוד שע"י היחוד נעשה המשכה חדשה כו', כך ע"י התורה של שנים שעוסקים בד"ת ממשכים מוחין חדשים בבחי' ח"ע ג"כ. וזהו ע"ד מ"ש המחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב היינו שבכל יום נעשה המשכה חדשה כו' וכמו שיש י"ב צירופי הוי' שבכל שעה נעשה צירוף חדש, הנה אין הצירוף של שעה זו כמו של שעה זו ובכל שעה נעשה צירוף חדש ממש, עד"י יובן בתורה במכ"ש, והיינו שכמו ביחוד חיצוני דחוי"ב נמשך בחי' חידוש הישנות בכ"י, כ"ש שביחוד פנימי דחוי"ב שע"י התורה נמשך זיווג חדש בכ"י. והארה מבחי' זיו תורתך ועבודתך זהו מה שנמשך בג"ע הארה חדשה בכ"י, וזהו יובן מה שיש כמה נשמות שישבין שם יותר מג' אלפים שנה הנה בכל יום הלימוד אינו כמו שלמד תורה עתה אלא שבכל יום נמשך השגה חדשה כו' מזיו תורתך שלמדו

י"ב צירופי הוי' שבכל שעה נעשה צירוף חדש: ראה תניא פמ"א (נח, ב). וראה סה"מ תרל"ה ח"א ע' קסו בשולי הגליון. הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בליקוט פירושים ומ"מ לתניא פמ"א ע' תתסח. ובארוכה ברשימות חוב' קמא. נעתק ברשימות לתניא פמ"א ע' עדר ואילך. [וראה גם ס' תולדות הרא"ח (קה"ת תשנ"ח) ס"ע פב ואילך].
ביחוד חיצוני דחוי"ב . . חידוש הישנות . . שביחוד פנימי . . זיווג חדש: ראה בכ"ז לקו"ת נצבים מז, א. ובארוכה ד"ה יו"ט של ר"ה תרל"ב בסוף סה"מ תרל"א. וש"נ.
שיש כמה נשמות שישבין שם יותר מג' אלפים שנה: כ"ה בכ"מ בדא"ח, ודיוק לשון זה נת' בסה"מ מלוקט ח"ב ע' לז.

וא"ו) והנה בתורה יש שני בחי' תושב"כ ותושבע"פ: מאמר זה הוא המשך להמאמר שלפניו ד"ה ושנתם לבניך. וראה בהנסמן שם לכללות המאמר. הנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ממאמר זה נדפסה לקמן בהוספות ושם מתחיל: ברזל בברזל יחד. והנחה נוספת מרשימות השומעים נדפסה לקמן בהוספות ובכותרת המאמר שם: „בס"ד ש"ק פ' ראה ל"ט, לד"ה וקשרתם לאות על ידך".
מ"ש בכתהאריז"ל . . ועל תורתך שלמדתנו: ראה בכ"ז לקו"ת עקב יז, ב. דרושים לחה"ס פא, ד. סה"מ תרל"ד ע' רעה. וש"נ. היש"ת ע' 68. וש"נ.
וזהו ענין ברזל בברזל יחד: הבבא לקמן בפסקא זו ראה אוה"ת ואתחנן שם ע' שי"א.

בעוה"ז. וכמ"כ ע"י היחוד של תושב"כ ותושבע"פ עצמן שנעשה המשכת מוחין חדשים ממש אפי' בח"ע, כי שרש יחוד חו"ב תושב"כ ושבע"פ הוא מהכתר כמ"ש בלק"ת מהאריז"ל, וכ"ז נעשה ע"י היחוד שלמטה חדשים לבקרים שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים כו', וע"י נמשך למעלה ג"כ המשכת מוחין חדשים כו'.

קיצור. שבתורה יש ב' בחי' תושב"כ ושבע"פ, וגם תו' כמ"ש למעלה, והתורה כמ"ש בבי"ע, וע"י ברזל בברזל ב' ת"ח ע"י נמשך יחו"ע דתושב"כ ושבע"פ שנמשך מוחין חדשים גם בח"ע, וכ"ש מבחי' חידוש הישנות שנמשך מיחוד חיצוני דחוי"ב חיבור אין ויש, והארה מבחי' זו נמשך השגות חדשות בכ"י בג"ע, ועד"י נבין גם בתושב"כ ושבע"פ עצמן היינו בחו"ב דאצי, וכ"ז הוא מהחידוש שמחדשים בעוה"ז ע"י השינון דשנים שעוסקי' בתורה כו'.

ז) **ודברת** במ בשבתך בביתך, הנה איתא בס"י שתי אבנים בונות שתי בתים כו' שאבנים נקראו אותיות, לפי שאותיות הם בחי' דומם שאין בהם קטנות וגדלות כו', וצירופי אותיות של תיבה נק' בית וצירופי תיבות ביחד נק' בשם עיר כמו למשל צירופי בתים הרבה נק' עיר כו', וכך למעלה כתי' גדול ה' כו' בעיר אלקינו שצירופי אותיות הדבור שנתהוה בהם שמים וארץ שהוא בחי' מל, מלכותך כל עולמים נק' עיר אלקינו כו', וצריך להמשיך בעיר אלקינו מבחי' ש' הוי' שהוא בחי' גדול הוי' ומגולל מאד כו', שהוא בחי' ח"ע כי הוי' בחכמה, והיינו שיהי' יחוד ח"ע בח"ת יחוד הוי' ואלקים, וזהו ע"י התורה כי אורייתא מח"ע נפקת שהוא בחי' גדול הוי', וע"י התורה נמשך המשכת ש' הוי' בעיר אלקינו. וזהו ודברת במ שהוא לשון הנהגה מלשון ידבר עמים תחתינו כו'.

והנה ארז"ל (יומא ד"ט ע"ב) ודברת במ ולא בתפלה, ולהבין החילוק שבין תורה לתפלה הוא כי תפלה הוא בלחש וחשאי ותורה היא בקול רם דוקא וכמארז"ל אם ערוכה ברמ"ח איברים שמורה כו', וזהו דכתיב קול ה' בכח שהוא קאי על עשה"ד שהי' בכח, וכמשארז"ל שהיו שומעים את הקול מכל ד' רוחות, וזהו מ"ש קודם עשה"ד וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר שכתוב בהם דבור, דהנה יש חילוק בין דבור לאמירה, כי דבור הוא בקול ואמירה הוא בלחש, וזהו ענין עשרה

קול ה' בכח . . קאי על עשה"ד: ראה גם לקו"ת במדבר יד, ד. מאמרי אדהאמ"צ דרושי חתונה ח"ב ע' תסד [וש"נ]. שם ע' תפא. וראה גם יהל אור להצ"צ ע' קיב: קול ה' בכח בפסוק וידבר אלקים דהתחלת עשה"ד יש כ"ח אותיות. עיי"ש הביאור בזה.
יש חילוק בין דבור לאמירה . . בקול . . בלחש: ראה לקו"ת שלח לט, סע"ב. חוקת נז, ד.

ז) ודברת במ בשבתך בביתך: הבבא לקמן בסע"ף זה ראה אוה"ת ואתחנן שם ע' שיב.
שתי אבנים בונות שתי בתים . . וצירופי תיבות . . עיר: ראה בכ"ז תו"א ויצא כא, א. ובכ"מ.
וזהו ודברת במ . . לשון הנהגה: ראה אוה"ת ואתחנן שם ע' שז. וראה גם תו"א בראשית א, א. לקו"ת אמור לג, א. ואתחנן ב, ד. ט, ג. ראה כט, ג. האינינו עד, א. שה"ש יו, א.